

Šolsko blago.

I z š o l e z a š o l o.

1. Učenci beró: „Sem velik ko hiša, pa majhen ko miš, grenek ko žolč, pa me le radi jedó. Kaj je to?“ Vsa šola se oglasi: „To je oreh!“

Učitelj: „Kdo mi vé od orehov kaj več povedati?“ Otroci odgovarjajo to pa uno, — na zadnje pa pravi učitelj: „Vem, da imate orehe radi, se radi ž njimi igrate, jih o božiču pozlatite in v kotiček pod strop obešate, še rajši pa zobljete orehova jederca in jeste orehovo povitico itd. Poslušajte, kaj vam povem še vse od orehov! — Orehi so domá iz gorkih dežel, pa so se tudi pri nas že privadili, da radi rastejo, toda občutljivi so še vedno tako zeló, da jim pomladna slana hitro škoduje, in jih tudi tako pomori, da po več let ne rodé. Orehi so nekteri bolj mehki, z mehko lupino, — drugi pa so bolj trdi, s terdo lupino, ki se imenujejo koščaki, kteri so naj več tudi debeleji od mehkih; vendar so tudi med obojimi debeli in drobni. — Čemu pa so nam še orehi? Orehovih jederc ne devljeje gospodinje samo v povitice, temuč dela se iz njih tudi olje, ki je dobro za jed in luč. Kožica na orehovem jedercu ima pa nekaj strupenega v sebi, torej so sirova izkožena jederca za jed boljša mimo posušenih. Orehi zorijo pazno jeseni — ob ajdovi žetvi. Orehi se ne morejo tresti z drevesa kakor jabelka, temuč otepati se morajo; pa je treba paziti, da otepavec ne pade z drevesa. Mlade orehe sadé naj rajši v skalnato zemljo; da imajo le toliko zemlje, da morejo gnati korenine, čvrsto rastejo, in so polni, da je kaj. Sadé se pa z lupino še sirovi, pa ne zeló globoko, in spomladi kalé in rastejo, če jih miši ne poškrabajo; pa tudi pozneje jih je treba varovati, da jih živina ne polomi i. t. d. Kaj pravite, kaj, kteri sad je orehom naj bolj podoben? (Učenci uganjujejo, pa ne morejo prav uganiti.) Ta sad ne raste po drevju, ampak po germovju.“ „To so lešniki!“ zavpijejo učenci. Učitelj: „Sedaj pa primerjajte orehe z lešniki, in povejte, kako so si podobni, kako pa ne! Sedaj pa denite na klop spisnice, in zapišite vse, kar veste od orehov, potem pa vse, kar veste od lešnikov, in na zadnje povejte tudi, v čem so si podobni, v čem pa si niso podobni. Vi manjši učenci pa berite naprej!“

2. „Ti, Janez, zakaj pa danes šolo mudiš, in pol ure prepozno prideš?“ „Sem nesel na polje žanjicam vode in nisem mogel hitro nazaj.“ „Nič ne dé, vem, da imate sedaj dovolj dela. Ker nas je ravno Janez prestrigel pri pisanju. — pa mi ti, Jože, povej in naštej vse, kaj sedaj ljudje na polji delajo. Ta mesec ima kmetovavec skoro naj več dela, zato pravijo: Sveti Jakob je hud gospodar. — Sedaj pa vse to zapišite, potem pa mi pisanje pokažite, da se še dalje o tem pomenimo!“

Nekdaj in sedaj.

Iz dnevnika nekega starega učitelja.

Poslovenil Jože Jerom.

(Dalje.)

„Danes bote pa dobro kosili“, reče kerčmarica učitelju; „ali to za gotovo veste?“ praša učitelj. „O ja! danes pridete k takemu stiskavcu, od ktereга vsak nekoliko, pa vendar vsi vsega ne vejo, in še njegovi posli ga ne poznajo; ta človek je prišel pred kakimi 3. letmi v vas, in ne vemo, kdo je; kupil je tam uno grajščnico, in se ne pečá z nobenim človekom“. Učitelj gre kosit, in se prav veseli, ko vidi, kako je na dvorišču vse posnaženo; gospodar ga že na pragu čaka, ter ga prijazno

pozdravi. Ta gospod je bil kaj čudno oblečen, polovico gosposko, polovico kmečko; imel je visok klobuk, plavo suktno in kratke hlače. Učitelj mora iti čez dvorišče, in tukaj ga zapazi hišna straža: cela truma gosi korači proti njemu, in tudi purani ga pridejo gledat, se šopirijo in ga kavsajo; učitelj se temu le smeja, ali kmali priskaklja tudi mlado žebè k njemu, in ga začne bercati; gospodar mu pravi, da naj se nič ne boji, sej se samo igra; toda učitelj se hoče tej igrači umakniti, tla pod njim se vderejo, in naenkrat plava po gnojnici. — „Za božjo voljo!“ pravi gospodar, „ali ste se kaj pobili? in vleče iz gnojnice reveža, kateri se od mokrote in od smradu ves trese.

Družina ga peljejo v posebno sobo, in mu dajo obleke, da se preobleče; pa čudna obleka! bil je res prečudna „maškora“, imel je rumen telovnik, belo ruto za vratom, plav frak, kateri je do tal segal z rumenimi debelimi knofi, rudeče čizme, zelene hlače in bele nogovice, in tak pride h kosilu; vsi ga gledajo in se komaj zderžujejo smeha, pa tudi sam sebi se smeja, ko se pogleda, ter ne more jesti, čeravno je lačen, in komaj čaka, da mu dekla prinese njegovo obleko, da se preobleče in gre ves domú s terdnim sklepom, rajši lakoto terpeti, kakor še kdaj po hišah jesti iskati. — — —

Ravno je bilo 14 dni preteklo, kar se je ubogi učitelj s sosesko zavoljo šole prepiral. Neki dan premišljuje, koliko in kake sitnosti je že mogel preterpeti med tem časom; bil je pa vendar zadovoljin, ker se mu je že vse precej po sreči izšlo. Nova šolska soba je bila že pred osmimi duevi z vsim potrebnim opravljena; tudi bolj pridni otroci radi hodijo v šolo, in se še precej radi učé; tudi starši spoznavajo in so prepričani, da so že davnej potrebovali take šole. Ko učitelj tako premišljuje, naenkrat nekdo močno na vrata poterka, in župan stopi notri, ter spregovori: „Jaz vam pridem nekaj povedat“. „Usedite se oče župan, in povejte!“ „Sej tudi stojé lahko govorim“, pristavi jezno župan, in molčí. „No!“ pravi učitelj, „le govorite, in povejte, kaj vas tako tišči“. Župan se odkašlja, in pravi: „Le pogledjte, učitelj, kakor je bilo nekdaj pri naši soseski, tako mora tudi ostati, in vi morate še eno službo prevzeti“. „Zakaj pa ne, če je primerna mojemu stanu, prav rad“, pravi učitelj. „Vaš sprednik, čednikov Jaka, je opravljal štiri službe; bil je tudi čednik; ali nočete tudi vi te službe prevzeti, to je naj boljše in najpripravníše, ker po zimi ni treba pasti“. „No-

beden ne more služiti dvema gospodarjema“, pravi učitelj, „jaz imam že dovolj veliko čedo, s katero imam tudi dovolj opraviti; ako bi pa čedo pasel, bi ne mogel podučevati, ker v dveh krajih ne morem biti, pa vendar so mi otroci bolj pri sercu, kakor vaša živina, katero vsak revež rad pase, in je tudi zadovoljen z malo plačo“. „Če pa nočete ne čednik, ne soseskino hlapec biti, morate pa biti čuvaj, sej po noči ni šole, in lahko to delo opravljate; tukaj imate piščalko, in kdor ima piščalko, mora čuti in vsako uro po noči vpiti“. Pri teh besedah se župan hitro oberne skozi vrata, in pusti piščalko na mizi ležati. Učitelj pa vzame piščalko, in jo shrani v miznico, ter se ne meni še kterikrat za njo. In res, odkar je on imel piščalko, se čuvaj več ne oglasi na vasi, zato pa tudi ponočnjaki če dalje bolj rogovilijo, in tudi učitelju, kolikor in kar morejo, nagajajo; tolčejo mu po stenah, pobijajo okna, ter ga kličejo: „Solmajsterček, vstani! otroci jokajo“. Zopet se kateri drugi oglasa, in začne počasi: i-u-e-o-a i. t. d.

Učitelj pa kmali spozná, kdo tako šunta in podpihuje fantaline; ta je čednikov Jaka, kateri ni mogel učitelju odpustiti, ker mu je prevzel službo.

(Prih. dalje).

Narava in človek

v svoji pravi složnosti.

Spisal Živkov.

13.

Od šterkov se pravi, da ognja varujejo in ga gasijo, in ta pravljica ni čisto bosa; zgodovina kaže, da šterki poznajo vodenno gasilo. V mestu Kelbru sta na nekem slemenu šterka ime-la gnjezdo. Blizo se vname silni požar, da iskre vse po gnjezdu plavajo, in huda vročina pripeka. Jadroma zletita šterka v mimo tekočo reko Helmo, in zopet nazaj v gnjezdo, da ga z namočenim perjem porosita. Zdelo se je, da tudi s kljunom vodo kapičljata. In to ponavljata, dokler se bojita za gnjezdo. Potem se usedeta bolj nazaj na slemen še v sredi dima, in se nemilo ozirata po mladih, kateri v gnjezdu krilijo in vekajo. In zares sta si jih srečno obvarovala — in o svoji dobi ž njimi na ptuje odrinila. Šterki vejo tedaj, zakaj je voda, kako jo imajo rabiti in kako dolgo; potem pričakujejo mirno, kaj se godi. Ako pa zaroda nemorejo plamenu obraniti, ga vendar ne zapustijo. To priča dovolj prigodkov, da starka z mladimi vred na gnjezdu